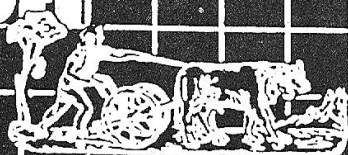

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

Ha! Ha! Ha! Que carallots, la gent!
Amb el bé que s'està sense fer res,
i n'hi ha que perden el temps
jugant a la "petanca o a les bitlles!

No. 86

JULIOL-AGOST 1987

PÒRTIC

Al nostre poble des de fa poquíssims anys s'està desper-tant l'afició pel joc de les bitlles. Aquest joc ja s'havia perdut del tot, i els joves no en sabiem ni el seu nom, ara, però torna a posar-se de moda gràcies a l'entusiasme d'uns quants jugadors, i el que és més important, aquesta gent acaba de formar una Associació de Bitlles (que això sí que es nou al nostre poble) i ja tenen uns 22 so-cis. Ara només falta que sàpi-guin engrescar la gent jove a jugar a bitlles perquè la cosa pugui tenir una continuïtat assegurada.

En un altre ordre de coses, aquests dies s'ha format a Arte-sa una Associació Protectora d'Animals i Plantes. Un grup de gent sensibilitzada per aquests problemes, han tingut la valen-tia de donar la cara i plantejar obertament els problemes, cada cop més preocupants, que repre-senten la presència d'uns gossos

abandonats pels seus amos i que cada estiu els veiem vagarejar bruts, escardalencs i moltes ve-gades malaltissos per diferents indrets del nostre poble. És clar que aquesta novella asso-ciació no s'ha creat només per a procurar solventar aquest pro-blema dels gossos sinó per a protegir la nostra fauna i flora dins l'equilibri natural en què viu i sempre dins d'unes possi-bilitats reals.

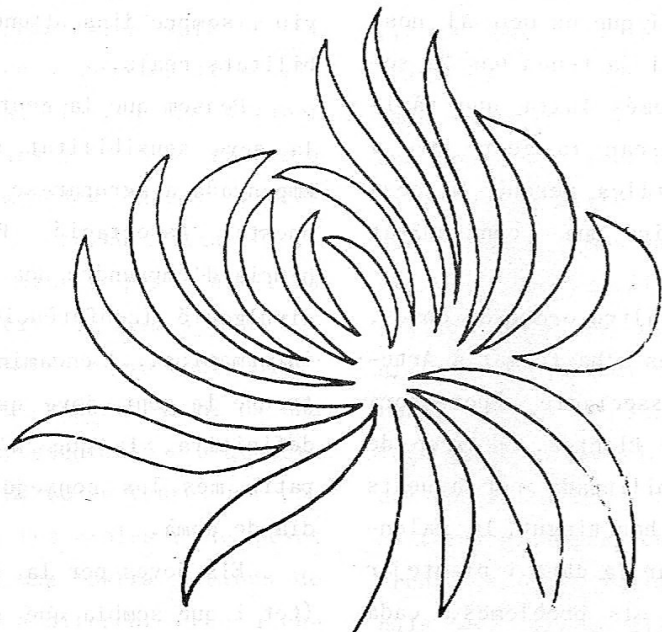
Pensem que la gent que per la seva sensibilitat s'ha vist empenyada a agrupar-se dins d'a-questa Associació Protectora hauria d'emprendre una tasca de divulgació (conferències, fulls informatius...) encaminada a a-treure la gent jove que és, en definitiva, la que n'haurà de patir més les conseqüències el dia de demà.

Els joves per la seva part (tot i que sembla que passin de tot) últimament han protagonit-zat un seguit de reunions enca-

minades a canviar algun aspecte d'aquesta Festa Major que no els acaba de plaure del tot i volen una Festa Major molt més dinàmica i no tan encarcerada en vells esquemes que els joves no troben atractius. Volen, en una paraula sentir-se protagonistes i per això intenten retornar als orígens de les festes majors on els joves eren veritablement amos de la situació.

Segui com sigui, aquest estiu està resultant diferent de

tots els altres estius; la gent s'ha mogut i s'ha posat a treballar: l'Associació de Bitlles, la Societat Protectora d'Animals i plantes i les inquietuds d'aquests joves que fan pinya, ens venen a demostrar (i tan de bo que no ens equivoquem) que alguna cosa esta canviant, alguna cosa es mou prop de nostre i que sense ni adonar-nos-en fan del nostre poble una comunitat cada dia més oberta, dinàmica i engrescada pel seu futur.

LA FEMOSA
REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFOMACIÓ
LOCAL

ÍNDEX

Segona Epoca Nº 86

Juliol-Agost 1987

EDITA:

Agrupació Cultural

"Ja Femosa"

Castell Nº 23

Artesa de Lleida

DIPOSIT LEGAL:

L-264-1981

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.

PORTIC	1
NOTES I NOTICIES	4
"LA BURROCRÀCIA"	
Per Jomaes	6
DIALEGS (amb J. Florensa, B.Mor i A. Teixidor	
Per A.C. i Jordi	9
GENT JOVE...	
Per A. Costafreda	15
CAMPANYA ELECTORAL	
Per F.G.F.	17
CRÒNICA D'ALBAGÈS (en vers el pagès)	
Per J.M. Cuadrat	19
ASSOCIACIÓ PROTECTORA D'ANIMALS I PLANTES.	21
PÀGINES POÈTIQUES	22
QUE HI HA AL MUSEU D'ARTESA	
La cultura Ibèrica	28
HUMOR	18-20

LES DITES DEL MES

Al Juliol la forca al coll.- Qui no bat al Juliol, no bat quan volo.- Al Juliol molt soroll i poc plou (o brou).- Al Juliol ja hi ha virol.- Al Juliol, ni dona ni cragol.- Si vols tenir bona col, plata-la al Juliol.

A l'Agost, a les set ja es fosc.

NOTES I NOTÍCIES

SANT JOAN

El dia 23 de Juny, vigília de Sant Joan, la Comisió de Festes de l'Ajuntament, va organitzar una revetlla popular a la plaça de cal Marquet, que va resultar d'allò més animada. Com que el temps acompanyà (tot el dia va fer molta calor) la gent va sortir de casa disposada a passar-s'ho bé. Hi havia taules

i cadires i, com és normal en aquestes revetlles, hi havia servei de bar on es podia adquirir tota mena de refrescos i també les típiques coques de Sant Joan. La revetlla es va acabar a altes hores de la matinada i semblava que la gent encara no en tenia prou.

VA DE FUTBOL

El dia 5 de Juliol, el Club de Futbol d'Artesa, va cridar als seus asiciats en Assemblea Ordinària per donar comptes i fer balanç de la temporada passada. Com és gairebé normal en aquesta mena de reunions, no hi havia ni la meitat dels socis, de totes maneres els assistents

van fer un balanç positiu de la marxa del Club .

La nota, no prevista, que va caure com una galleta d'aigua freda, la va protagonitzar el seu President, en Ramon Farré, quan va presentar a l'Assemblea la seva dimisió inqüestionable.

LA FESTA DELS FANALETES

Per dotzena vegada, l'Agrupació Cultural "La Femosa", va organitzar la Festa dels Fana-

lets, on cada any hi participa tota la canalla del poble. Aquesta esta ja tradicional a Artesa

es celebra la revetlla de Sant Jaume (algunes vegades, d'ençà que Sant Jaume no és dia festiu, s'havia celebrat el dissabte anterior o posterior de la data tradicional, però des de fa uns quans anys es celebra el dia que toca tan si a l'un demà és festa com no). Enguany, degut que el temps era fresquet (i que tampoc no hi havia ni taules ni cadires) la festa no va estar gaire lluida.

A l'hora prevista va començar la cercavila amb el Drac, la mainada amb els seus fanals (enguany hi havia 60 nens foraters que van venir de la Granja Esco-

la "Les Obagues" de Juneda), una colla de joves disfressats que feien d'animadors tot llençant petards i caramels. i tots junts acompanyats per la música del Grup de Grallers de Ponent.

Acabada la cercavila començada, a la Plaça, una festa d'animació pels més petits, i un cop acabada aquesta s'inicià un sarrau de ball amb música de gralla la gent, però, va anant marxant i a la una ja no hi quedava ningú. No podem dir que va estar un fracàs (que no ho fou) però tampoc no va tenir la brillantor d'altres anys.

FUTBOL, JUNTA NOVA

El dia 2 d'Agost, el C. F. Artesa, va tornar a cridar els seus socis en assemblea, aquesta vegada era per a presentar la nova Junta que presidia en Camil Bonet (incansable treballador i col.laborador del Club des de fa

molts anys). La nova Junta va presentar també el pressupost per la temporada vinent i parlà de tots els seus projectes. L'Assemblea donà llum verda a totes les propostes de la Junta.

"LA BURROCRÀCIA"

Que des de la mort del "Generalísimo" hem anat evolucionant democràticament això és innegable, sinó la seva mort no hauria significar res.

Però si en qüestió de llibertats hem avançat, poc o gens hem aconseguit amb la "burrocràcia" de l'Administració, i sinó llegiu, si us plau, un comte de Pere Calders, que amb el seu permis he variat algunes cosetes i que més o menys diu així:

Un bon ciutadà, avui un d'aquests 6 milions que diu que som la Generalitat (suposso que també compten els de les Garrigues), en apropar-se les passades Festes de Nit de Pau, volé muntar com ja era de costum un pessebre dins la seva llar. Doncs bé, a mitjans de novembre ja havia cursat la sol·licitud al Departament de Cultura del Palau de Plegamants. Als primers de Desembre es presentà un xicot ben vestit però amb una parla catalana d'importació.

- Vinc per la qüestió del pessebre - em digué.

- Però si encara no l'he començat - vaig respondre-li jo.

I ell m'explica que precisament es tractava d'això, de pendre-s'ho amb temps, perquè un cop armada l'escenografia, les correccions imposades per la normativa legal suposaven més molèsties.

- Si m'ho permet - afegí - donaré una ullada. On pensa muntar-lo?

Vaig ensenyar-li el pany de paret del menjador que serviria de fons. Després de demanar-me autorització, va enretirar amb polidesa una butaca i una prestatgeria. Va palpar el mur i el colpejà amb els artells. Tot seguit s'ajuspi i va reseguir amb la mà tot el sòcol, de punta a punta.

- Que no pensa instal·lar-hi llums? - em preguntà.

- És clar que sí!

- Doncs en aquesta paret no hi ha cap endoll...

- No. El tinc a la paret oposada.

- I com s'ho farà?

- Home! Tinc extensions amb sortides múltiples.

L'inspector va fer un gest contrariat, "Que no ha llegit l'opuscle que li van enviar del Palau de Plegamants?" volé saber

- Doncs no, francament. Sóc pessebrista vell i moltes coses ja me les sé. Pensi que l'any seixanta-vuit vaig guanyar el 3 premi.

- Ha plogut molt des d'aleshores, amic meu, i hem tingut doloroses experiències. Les extensions, en aquests cas, són rigorosament prohibides. En dies de concentració familiar, amb tràfec personal, és molt fàcil trepijar els fils que van per terra. Les conseqüències poden ésser greus. L'any passat van tenir cinc incendis per aquesta causa, sense comptar (i jo crec que cal comptar-les) dues electrocutacions fatals.

- I jo què vol que hi faci?

- Té dues solucions. La més fàcil és canviar de paret...

- No, miri. Passa una cosa curiosa: en aquell pany de paret la televisió funciona estupendament bé. I en aquesta que destino al pessebre, és un desastre. Deu haver-hi interferències (o

que sé jo), però la pantalla s'omple de ratlles i de tremolors. Ja comprendrà que en unes diades com aquestes no podem pas quedar-nos sense televisor...

- Doncs haurà d'encarregar una instal·lació adequada (llegeixi l'opuscle, per favor) i no intenti fer-ho vostè, perquè a la llista que li hem donat hi figura el nom de les úniques empreses autoritzades.

En casos així, la primera reacció es d'enfadament, però el jove em va frenar, amb unes maneres impecables. "Jo no hi tinc cap culpa" digué. Em limito a complir ordres i, en el fons el meu desig és evitar-li possibles complicacions.

- Dispensim. No el volia molestar.

- Bé no té importància. I ara anem per un altre problema. És dels que hi posa riu, vostè?

- Sempre! Em sembla un element essencial...

- I d'on treu l'aigua?

- Del bany petit, la peça que hi ha aquí al costat mateix. Connecto un tub de goma a l'aixeta del lavabo.

- Ui, no! És una pena que no haigi llegit les instruccions

ons. Cal una conducció amb cano-
nada del 8 A (segons les normes
DIN), connectada amb la presa
d'aigua general, on la té vostè?

- Al celobert.

- Doncs d'allí l'ha de
treure, si no vol tenir disgust-
tos. I el desguàs s'ha de fer
amb un acanalat d'Hidroplats se-
tanta.

- Que també hi ha hagut
desgràcies, amb l'aigua dels
pessebres? -vaig preguntar-li,
amb una mordacitat mal contingu-
da.

- Hi ha hagut vessaments,
mulladers i reclamacions irades
dels veïns del pisos de sota,
amb maldecaps jurídics que amar-
guen la convivència. La nostra
feina es vetllar perquè tothom
estigui content. Ah! I una altra
cosa, si utilitza molsa, compri-
la sintètica, perquè els ecolo-
gistes no ens deixen viure.

Em vaig quedar abatut,
m'havia fugit de cop i volta el
vaporós estat d'esperit nadalenc

- Ja hem acabat. Ho veu?
- em digué el jove cordialment-
Semblava que sap que... Si em
vol firmar aquests volant (és
una simple comprovació de la me-
va visita) no el molestaré més.

Quan ja tenia un peu a la
porta, vaig preguntar-li:

- I si canvio d'idea i no
faig pessebre, no em passarà res

- No. I ara! Però en aquest
cas valia més no haver cursat la
sol.licitud perquè hi ha més
feina per aturar els papers que
no pas deixar-los que facin el
seu curs. Passat festes el vin-
drà a veure un altre inspector.
Va pagar els drets de permís?

- No. Em donaven quinze
dies de termini i m'he distret
una mica. Pensava anar-hi demà
de bon matí.

- Pagui, pagui. Li cobraran
un recàrrec pel retard, però no
és res de l'altre món. En el ma-
teix departament, demani un im-
prés per a l'anul.lació del per-
mís sol.licitat. Omplil i pre-
senti'l de seguida. Quan vingui
l'altre inspector, ensenyi-li el
comprovant i llestos. A la curta
o la llarga, li tornaran els di-
ners.

Em devia notar una cara
trista, perquè en anar-se'n em
va estrènyer la mà efusivament i
em digué:

- Animi's home animi's! Si
tot fos com això...

Des del replà, va girar-se

i afegí:

"Igualment, vaig respondre-

- Bon Nadal i feliç Any Nou li amb una veu descuiada".

Jomaes

DIALEGS

AMB JOSEP FLORENSA, BENJAMÍ MOR I AMBRÓS TEIXIDOR

DE L'ASSOCIACIÓ DE BITLLES D'ARTESA

Les bitlles és un dels jocs més antics que es coneix, se sa, que els egipsis ja hi jugaven a l'any 3300 abans de Crist. Adaptat pels ramans el van popularitzar per tot el món llatí. Amb una o al modalitat (ja que el joc de les bitlles té diferents modalitats segons el nombre de bitlles plantades) va estar molt popular als Països Catalans fins a mitjants d'aquest segle. A les nostres comarques es coneix només la modalitat de les sis bitlles que s'han de fer caure amb l'ajut de tres bitllots i la màxima tirada és fer "bitlla" (deixar-ne una de plantada). Aquest joc era molt popular en part perquè s'hi feien juguesques. Al nostre poble s'apostava a "parells i cassers" (segons les bitlles que quedaven dretes) i també a fer "bitlla" o "lleya" (tombar-les totes). Després de la Guerra del 36-39 va estar prohibit fer juguesques al joc de les bitlles i va estar, potser, aquesta prohibició la causa principal de la decadència d'aquest joc.

A Artesa, les bitlles havien estat un joc molt popular i s'hi va jugar fins als anys 40, en què van desaparèixer del tot del panorama esportiu del nostre poble. Va estar la gent de "La Femosa" la que va encomanar al Josep del Casimir el primer joc de bitlles per a jugar-hi per la Festa Major; van tenir molt poc èxit, però a les Festes Majors següents va anant prenent peu fins a quallar amb la magnífica realitat d'ara en què s'ha creat l'Associació de Bitlles d'Artesa.

Per a parlar de tot això i dels projectes que aquesta novella associació artesenca vol portar a cap, vam tenir una llarga xerrada amb els promotors principals de les bitlles a Artesa. Tot el que vam xerrar, amb preguntes i respostes, hem procurat encabir-ho en les ratlles que segueixen:

P.- Com va sortir la idea de fer una Associació de Bitlles

R.- Ens vam anar engrescant per una part perquè ens agraden les bitlles i per l'altra part perquè en anar a pobles com Linyola (on ja fa temps que estan organitzats) ens va semblar que també ho podíem fer nosaltres. Si ho recordeu ja fa dos anys que per la Festa Major un grup de gent entre els que hi havia el Tonet del Guasch, el Juanito del Tarau, el Marín... van fer un campionat de bitlles on va quedar campió l'Ambròs. l'any passat se'n va fer un altre en què va guanyar en Josep Florensa.

Actualment estem en contacte amb Torregrossa que són els primers que es van organitzar i que segurament són els millors, així que ens vam dir: i per què no fem un grup nosaltres? i com que ja sabíem com funcionaven als altres pobles vam dir: doncs fem-lo!

Primer que tot vam fer una crida convidant tots els aficionats a tenir una reunió al "Hogar", però només en va venir un o dos, a més a més dels promotors i com que érem poca gent i teníem ganes de formar el grup ens ham haver de posar a la Junta les persones que érem allí. La Junta va quedar formada d'aquesta manera: President, Josep Florensa, Vicipresident, Antoni Niubó (el Tonet del Guasch), Secretari, Benjamí Mor i Vocals Ambròs Teixidor i Joan Mestres (Juanito del Tarau).

P.- Quantes persones formeu aquesta associació?

R.- Ara hi ha 24 socis.

P.- Quin tipus de quota pagueu?

R.- Paguem 200 Pts. al mes, això de moment, és per afrontar les primeres despeses; si tinguéssim més ingressos que despeses (la qual cosa sembla que serà així) quan tindrem prou diners farem alguna mena de sopar

o berenar entre tots els jugadors.

P.- Teniu alguna mena de reglamentació?

R.- No, no en tenim cap de reglamentació. Les nostres obligacions només són jugar a bitlles i fer-ho com més bé millor.

P.- I les altres Associacions de Bitlles estan com vosaltres, sense cap reglamentació?

R.- Sí, a tot arreu funcionen com nosaltres, amb bona voluntat i prou.

P.- Últimament sembla que aquest joc torna a posar-se de moda; es fan trobades de jugadors i fins i tot campionats locals. Hi ha algun organisme (tipus federació) que reguli o reglamenti aquests campionats?

R.- A Lleida no, a Barcelona sí, però és amb això que per entendre'ns en diem "Bitlla Americana". Als estaments oficials d'esport, encara que sembli rar, desconeixen olímpicament el joc tradicional (i ben nostre) de les bitlles.

P.- El joc de les bitlles és molt vell, i per això és possible que a tot arreu no es jugui igual. Hi ha realment dife-

rències substancials en la manera de jugar en pobles distints?

R.- No, no, a tot arreu, més o menys, es juga igual, pot variar mig metre en la distància dels llançaments dels bitllets.. Són diferències mínimes, vaja.

P.- Per exemple, en quina separació es col·loquen les bitlles a Artesa o als altres llocs?

R.- De bitlla a bitlla es deixa una separació d'uns quatre dits (que no hi pugui passar el bitllet) i això a tot arreu és igual.

P.- Quina és la distància (en passes o en metres) des de la qual es llancen els bitllets?

R.- A Artesa els llancem a 13 metres. Als altres pobles varia d'entre els 12 i els 13 a Torregrossa, per exemple, llancen a 12'50m.

P.- Com es puntua el resultat de la tirada de cada jugador?

R.- Cada bitlla tombada té un punt; sis bitlles tombades (fer "llenya") sis punts. Si el jugador fa "bitlla" (deixar-ne una de dreta) que es la jugada màxima en aquest joc, val 10 punts. Aquesta puntuació és a

tot arreu igual.

P.- Quantes tirades o tantes de tirades cal fer per a proclamar els guanyadors?

R.- No hi ha cap norma establerta, nosaltres tenim el costum de fer deu tirades, n'hi ha que en fan vuit i n'hi ha que en fan deu. Això de les tirades depent del temps que es disposi i del nombre de jugadors, però normalment va entre vuit i deu.

P.- De quants jugadors es compona un equip en cas de participar en un campionat per equips?

R.- Això encara no està establert perquè fins ara tots els campionats són individuals encara que hi participin jugadors d'un mateix poble. Ara nosaltres volem fer una mena de reglamentació que esperem que tots els pobles ens la copiaran. El cas és que per la Festa Major vindran jugadors de diferents pobles a jugar a Artesa, nosaltres volem que els cinc jugadors millors de cada poble competeixin entre ells (una mena de campionat per equips que encara no s'ha fet mai) a cinc tirades i l'equip guanyador s'emportarà un corder de premi. De corder n'hi

ha a tots els campionats, però se l'emporta sempre el jugador més ben classificat (no el poble o el conjunt de jugadors d'aquest poble) i això nosaltres no ho volem; volem que el corder se l'emporti el millor equip. Encara que de cada poble en vingui catorze només a l'equip en podrà participar cinc, i si només en venen tres o quatre no hi podran participar; hauran de ser cinc (o sis, si acceptem fer un canvi). Això ja ho hem comentat amb gent d'alguns pobles i tots ho troben molt bé, d'aquesta manera es pot arribar a crear un interès per la competitivitat dels pobles i això només es pot aconseguir competint amb equips. Això, però, només serà pel corder: cinc jugadors a cinc tirades i sumant la puntuació global dels cinc.

Per a triar o seleccionar els cinc millors jugadors del nostre poble (i ja fa uns quants diumenges que ho fem) fem tantes de 10 tirades de tots els jugadors i d'aquí fins a la Festa Major els cinc jugadors que hauran tingut la puntuació més regular i alta seran els encarregats de representar a Artesa en

aquesta "lluita" d'equips pel corder.

Llavors farem un campionat individual, entre tots els jugadors que hauran vingut i confiem que tots tindran algun premi.

P.- Si aquestes trobades o campionats de bitlles es generalitza més, hi hauria la possibilitat de fer campionats comarcals i fins i tot nacionals?

R.- Ens pensem que sí, sobretot comarcals, encara que al Baix Ebre també s'hi juga i tenen molt d'interès de pujar a jugar ací.

P.- En un campionat d'aquesta mena, com creieu que quedarien classificats els jugadors d'Artesa?

R.- Un entremig; segurament com els altres, tot depèn de la forma d'aquell moment, ja que tots els jugadors tenim dies bons i dies dolents. Pensem que Artesa faria un paper similar als altres pobles. Un bon jugador fa, de cada deu tirades, 8 "bitlles" i dues "llenyes", però un dia dolent no en fa ni la meitat; tot depèn del dia.

P.- Heu pensat fer al nostre poble una trobada de "bitlles" de tot arreu?

R.- Això més o menys ja ho hem dit. Per la Festa Major volem fer una concentració de jugadors de bitlles de tots els pobles que vulguin venir. Hi estem treballant esperem que vinguin pobles tan llunyants com Montmagste, Vall-llebrera, Artesa de Segre... a més a més dels pobles veïns. Això es farà el diumenge dia 30, com ja hem dit, dins de la Festa Major.

P.- Hi ha un campionat local per a determinar els millors jugadors per tal d'anar a participar als altres pobles?

R.- De moment anem seleccionant els jugadors com ja ho hem dit, jugant-hi cada diumenge. Si de cas, aquest campionat local, el farem qualsevol diumenge passada la Festa Major.

P.- Per a jugar a bitlles cal alguna mena d'instal·lació especial o es pot jugar a tot arreu?

R.- Es pot jugar a tot arreu, nosaltres hem volgut fer, però, una mena d'instal·lació que consisteix en una pista de ciment que només té la funció de servir de plataforma per a millor plantar les bitlles, ja que quan es planten a terra, a mesu-

ra que s'hi va jugant es va fent clot i cada vegada es més difícils de plantar-les. Aquesta mena d'instal·lació té una llargada de 2'50 m. per 22 d'amplada, això permet jugar-hi 7 equips alhora.

P.- Apart de les vostres quotes, teniu algun altre ajut econòmic de l'Ajuntament o d'alguna altra institució?

R.- No, no, no tenim cap més ajut. L'Ajuntament ens ha fet aquesta mena de pista i segurament ens donarà algun trofeu però res més.

P.- El joc de les bitlles, abans, anava lligat amb el joc de les apostes entre el públic i entre els jugadors mateix, sobre el resultat de cada tirada. Aquest costum s'ha perdut o encara continua?

R.- No, aquest costum ja s'ha perdut del tot, almenys al nostre poble.

P.- Quin futur veieu pel joc de les bitlles a Artesa i per la vostra Associació?

R.- De moment i mentres nosaltres siguem a la Junta, penssem que serà esperançador, i encara més, si aconseguim de fer un equip de dones com ja n'hi ha

en algun poble. Cal comptar que cada vegada hi ha més gent que els agrada tirar els bitllets i cada vegada són més socis.

P.- Com us expliqueu que la "petanca" hagi agafat tanta volada a tot arreu i les bitlles, un joc més nostre, no?

R.- Cada cosa es diferent; la "petanca" està més de moda per diferents raons, per exemple és molt més fàcil anar pel món amb tres boles que portar tot un equip de bitlles. Les bitlles han estat sempre un joc rural i la "petanca" és més de ciutat i això potser enlluerna una mica. De totes maneres, les bitlles tornen a posar-se de moda als pobles i esperem que vagin en augment.

Moltes gràcies pel temps que ens heu dedicat i molta sort en els vostres propòsits. Si tireu endavant haureu posat un altre puntal per eixoribir el re-viscolament d'aquest poble que,

A.C. i Jordi

GENT JOVE...

Sovint ens queixem que els joves no participen a la vida col·lectiva del poble; van a la seua, sense que els interessis del que fem els grans, i això, esclar, als grans ens fa patir, ja que voldríem tenir, al nostre poble, la joventut més desperta, dinàmica i progressista que s'hagués vist mai al món, i que tots junts forméssim el grup més ben avengut. Ara no és així, ni de bon tros que no. I els grans anem provant coses i més coses per a poder engrescar els joves... i els joves segueixen passant de tot i de nosaltres.

Ara resulta que, per primera vegada (o per primera vegada en molts anys) els joves han pres la iniciativa de canviar un xic la fisonomia de la Festa Major, han intentat perticipar-hi d'una manera activa, han intentat fer-se-la una mica seua, però esclar, aquí ja han topat amb els grans:

Els grans, ben ensinestrats de tota la vida, hem après que cada pesseta gastada en alguna

cosa fagi el màxim de profit; ens dol gastar més pel mateix resultat, o gastar el mateix en un resultat que "a priori" no el veiem tan clar. Els grans volem que res se'ns escapi del nostre control (vull dir que tot el que fem ho volem tenir controlat) i quan fem una cosa volem que aquesta rendeixi com més millor. L'èxit d'una activitat, moltes vegades, ens importa més que la mateixa activitat. Els joves que (gràcies a Déu) no tenen els mateixos judicis, els interessa molt més l'activitat que el seu resultat, i ací és on acostumem a xocar i a distanciar-nos.

Un exemple claríssim de tot això que estic dient, és aquestes reunions que han mantingut un col·lectiu de joves amb els organitzadors de la Festa Major. Una de les coses que ja estaven programades d'avans del canvi d'Ajuntament (per tant de Regidor de Cultura) era fer una "farinada" popular, aquesta "farinada", els joves demanaven que es fes a la nit (de matinada) perquè ells això ho trobaven en-

grecador i els hi féia il·lusió aquell horari. Encara que la "farinada", en un principi, estava pensada per a treure la participació dels joves, també estava pensada perquè s'hi afe-giguessin gent no tan jove, i així aquest acte vindria a cobrir tota una tarda. És exactament allò que apuntava més amunt "a pesseta gastada, el millor resultat". Hi ha encara més: a la matinada, lògicament, hi hauria menys gent que a la tarda, però és també l'hora que la gent de seny ja es al llit, i el xi-varri que farien els joves en aquella hora els despertaria i el faria aixecar de mala lluna amb tot el que això vol dir per la gent d'ordre que no vol proble-mes...

fet i fet, els grans sempre tenim raons (i raons de pes, a més a més) per a convèncer els joves. Per l'altra part, els jo-

ves ja hi estan acostumats que sempre manin els grans i per això ja s'han fet a la idea de quedar-se sense la "farinada" a l'hora que ells volien: No hi ha res a fer, dirant.

Volem fer coses per als joves, però volem fer-les de la nostra manera; volem que els joves participin a les coses que organitzem per a ells, però volem que hi participin amb entusiasme, però moderadament, amb seny, esclar, com si ja fossin grans...

Encara que jo, com a persona gran, estic totalment d'acord amb la dicisió del Regidor de Cultura que la nit es per a dormir i no per a despertar els que dormem, tinc dins meu com un rosec que hem fa fer aquesta pregunta en veu alta: És què els joves passen de la gent gran o som els grans els que assem de la gent jove ?.

A. Costafreda

CAMPANYA ELECTORAL

Totes les campanyes electorals amb tots els seus actes, preparació de programes, de candidatures, col·locació de cartells, mítins, etc. van sempre associades amb tot un seguit de comentaris, comparacions i valoracions de tot tipus. Això s'aguditzava encara més en les eleccions municipals i més en un poble petit com el nostre on tothom coneix cadascú, els seus avantpassats, família, vida i miracles. Aquestes ratlles però, no vull que serveixin en cap mesura per peritar i controntar la valua dels diferents candidats, ni molt menys fer una avaluació política de les diferents candidatures concurrents, ni tan sols comparar llur currículums. En últim termini són els electors que amb llur vot opinen i valoren les diferents opcions, cal pensar que de la manera més adient a llurs interessos.

Amb aquestes línies voldria reflectir senzillament i planament la grata impressió que em produí l'acte de presentació del programa i dels candidats del

grup independent l'Entesa Artesana, gens comparable a cap acte polític que els meus ulls hagin contemplat mai a Artesa. No voldria, torno a insistir que això s'interpretés com una mena de publicitat en favor de l'Entesa i en detriment dels altres grups polítics i de la valua personal dels seus integrants, sinó que al contrari, servis com a voluntat d'estímul per a les diferents opcions per tal que ens acostumin a actes públics on no s'estavien recursos imaginatius a l'hora d'informar els electors sobre els projectes de grup per tal de fer més entretingut, entenedor i divertit qualsevol acte informatiu sobre les seves intencions.

He parlat més amunt de "grata impressió", quan dic això no em refereixo solament al contingut del programa, sinó també a la forma en què aquest fou exposat i explicat al públic. Això d'una manera en tot moment amena i ben repartida entre tots els seus integrants i els quals es limitaren a detallar la part que

els corresponia, sense que hi hagués un excelsiu protagonisme per part de ningú, la qual cosa donà una agradable sensació de consens. L'exposició de cadascú no abusà en cap moment del temps de concentració de l'espectador, breu i explícita deixà molt ben clarificada cada intenció.

Totes les exposicions anaven precedides per una introducció molt didàctica dels trets ideològics del grup, la qual cosa mai no hi esta de menys, en una època tan pragmatitzada com la

nostra.

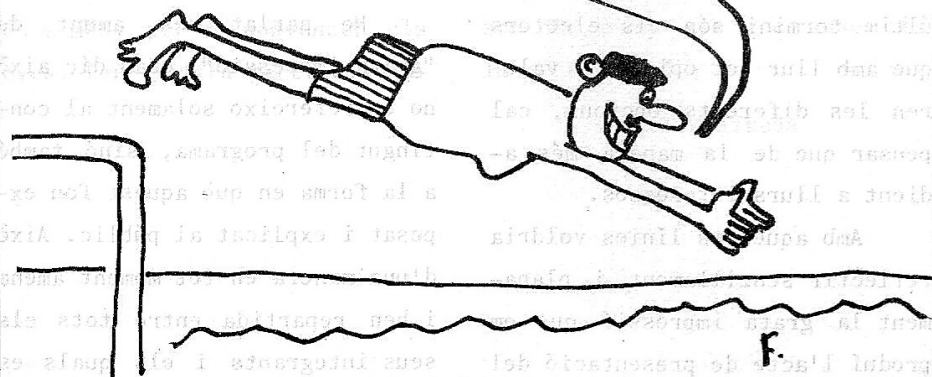
I per si això fos poc, es féu un repàs amb l'ajut de l'aparell de diapositives de totes aquelles actuacions que dugué a terme el govern de l'Ajuntament durant els vuits anys que l'Entesa en té la presidència. Tot amanit amb una música de fons molt ben buscada per tal d'harmonitzar i alleugerir l'exposició.

Al final ningú preguntà res tot havia quedat ja prou clar.

F.G.F.

HUMOR

A veure si ens fan les picines a Artesa, ja que n'estic tip d'anar-me a banyar sempre a Puigverd !!

F.

CRÒNICA D'ALBAGÈS

(EN VERS EL PAGÈS)

A la crònica de la revista nº 83 del mes d'abril el company A. Costafreda parla de "La Degradació del Món Pages", on exposa les conseqüències per al dia de demà; també ho veu per a l'agricultura a la seva comarca.

Encerta totalment el que diu de les Garrigues excepte el que diu, que d'aquí a uns quants anys sols restaran al camp els més vells (aquests potzer sí), i els fills de les cases més fortes. Aquests però, crec que no, ja que les cases fortes a les Garrigues s'estant perden. Quasi totes han de tenir granges de porcs o de pollastres per a sobreviure ja que la terra no els és rendible. A més de la poca pluviometria, i les baixes collites, des de fa uns anys els ingressos són minsos, i per tant no poden afavorir les mermades arque de les cases fortes garriguenques.

Però el mal crec que ja fa

bastants anys que el tenim, crec que el mal ja ve de temps del Franquisme, en què teníem totes les collites d'olives intervingudes a preus baratíssims, ja que si recordeu d'abans de la Guerra, llavors un sac d'olives valia com quatre o cinc jornals, ara molts anys després un sac d'olives sols ha valgut com un jornal no gaire més, i això no és rendible per al propietari.

Lo xocant del cas és, que aquells propietaris, mai no digueren res, perquè era un règim on ells s'hi repenjaven. Ara estem tots pagant els resultats.

Tornant a la rendabilitat de l'olivera es veu clar que no es rendible, en aquest fet: hi ha un propietari a la nostra població, en concret Manuel Ramon Rius, que ha donat terra per a tres anys, i farà uns 1.000 sacs d'olives, a més a més els paga la contribució.

Si ara en entrar a la C.E.E

no s'arregla l'assumpte, a les Garrigues, no hi veig possibilitat de sobreviure. Llavors a on anirem?

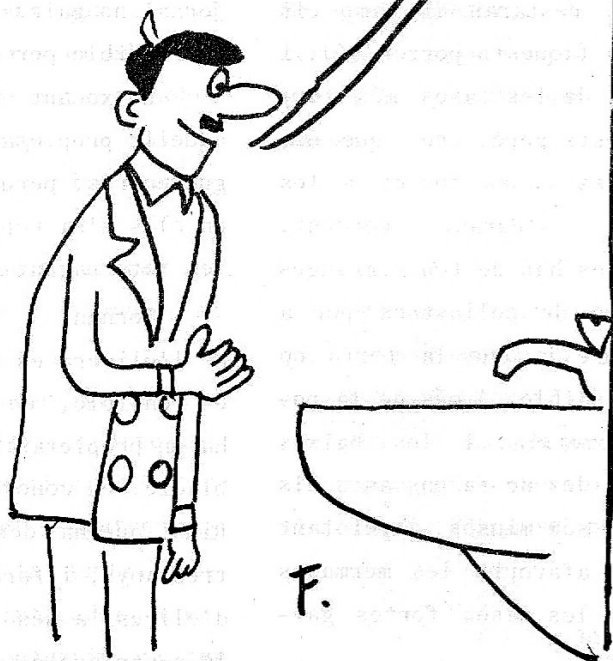
En quant a la comarca del Segrià, amb la producció de

fruits de moment, pot anar tirant, segons els rendiments de producció i per mica que porti de preu sembla que pot anar endavant i la cosa és més segura.

Josep Mª Cuadrat i Ribelles

HUMOR

Amb aquest vestit i amb tant de ball (i amb el carrossa que sóc) sinó lligo aquesta Festa major, ja no ho farei mai més.

ASSOCIACIÓ PROTECTORA D'ANIMALS

Els promotors de l'ASSOCIACIÓ D'ANIMALS O PLANTES D'ARTESA DE LLEIDA, ens han fet arribar una circular de promoció que hem escampat per tot el poble, amb el prec de publicació. Amb molt de gust hem acceptat la seva suggerència:

Benvolgiut/da veí/na d'Artesa:

Davant la situació de patiment i descurança en tot els sentits (alimentació, higiene, salut...) que com és lògic presenten els animals, sobretot gossos, que a principis d'estiu i any rera any, apareixen al nostre poble abandonats, un grup de gent ha pres consciència, no sols del patiment físic i psicològic de l'animal, sinó també de la problemàtica higiènica del poble, davant el perill que suposa, tant pels animals sans com per les mateixes persones, el fet d'entrar en contacte amb aquets animals, sanitàriament deficients donada llur situació d'abandó i misèria. És per aquest motiu inicial i puntual, que aquests dies s'està treballant en la formació i legalització

d'una ASSOCIACIÓ PROTECTORA D'ANIMALS I PLANTES, per tal de trobar unes vies de solució positives per a tots dins la reglamentació que la mateixa Generalitat preveu en aquest sentit.

Si més no l'ASSOCIACIÓ, no es vol tancar als animals perduts, sinó que també vol fer un servei d'informació de cara a les persones que tenen animals i que stan interessades i obertes a millorar les seva vida.

Si t'interessa la nostra tasca, fesçte sici/a de l'ASSOCIACIÓ, omplint la butlleta de sota i contribuint a partir de 300 pessetes any; la qual butlleta hauràs de lliurar tan aviat com et sigui possible, a la secretaria de l'Ajuntaemnt d'Artesa.

PAGINES POETIQUES

L'OLIVER I L'OLI DE LES GARRIGUES

No se sap, d'on la varen portar,
es creu que va ésser de Grècia,
i, la Rabassa van plantar,
ara l'arbre molt s'aprecia.

Es cultivat per uns homes,
amb una afició ancestral,
fent-li treballades bones,
allò més fenomenal.

El fabulós arbre esmentat,
en fa una oliva molt fina,
que és la reina del mercat,
anomenada arbequina.

En produeix una substància,
amb un gust molt per igual,
i que ens deixa una fragància,
d'allò més original.

El bon oli de Garrigues,
n'és tot ell, molt especial,
per viandes i amanides,
no n'hi ha pas altre d'igual.

Quan el poses a la paella,
allí, és on es veu com creix,
es com una meravella,
sempre tot, molt bé ho fregeix.

Amés no porta frau ni engany,
ni res d'adulteració,
es producte d'un afany,
del més noble llaurador.

Per això la dona a casa,
amb aquest oli vol cuinar,
a més que no porta greix,
fa molt bo tot menjar.

No porta pas margarina,
l'esmentat producte tal,
és com una medicina,
ja que és greix vegetal.

Com no porta margarina,
i molt menys colesterol,
com hem dit és medicina,
no és pas cosa qualsevol.

I, com hem vist i hem observat,
aquest producte té un do,
ja, que el mateix està apreciat,
com el millor oli del món.

Es un aliment gran i bo,
mai la salut no perjudica,
i quan de cert és el millor,
que al cos el purifica.

I, per tenir bona salut,
i viure una llarga vida,
es aqueixa una gran virtut,
el menjar oli d'oliva.

I si molts anys voleu viure,
mengeu oli "de garrigues",
tot serà cantar i riure,
i no tindreu mai fatigues.

Josep Mª Cuadrat i Ribelles

l'ALBAGES Les Garrigues

NO ET SENTIS...

No et sentis a cops com un globus

volàtil

lleuger

aeri

dibuixant senderons

per la blava extensió del cel

voldries grimpar més amunt els cims

i al mirar cap baix

veure petits tots els problemes?

No voldries a cops

LLIURE

planejar l'aire braços oberts

i gronxar el cos en la cresta de les ones

i submergir-te en el mar

i descansar nu damunt la sorra?

A cops també

no trobes bonic

amb les butxaques buides

sota els camins que els núvols guixen en la tarda

e poder xiular belles cançons

i sentir en el rostre la pluja

o el sol quan es lleva al matí?

No sents com jo de vegades
en el pit bategar amb força
la passió per la vida i les coses senzilles
creixer dins teu
l'alegre transparència d'un rierol
que aigua vessant avall de la muntanya
corre enmig de l'herba tendra
i la remor de les fulles acariciada per la brisa
i l'escorça rugosa d'un ametller florit
i l'os de l'espigues madures
quan cobreixen els camps vora l'estiu?

No desitges també com jo
tan com jo
en l'eternitat d'una besada
perdre't en la nit
amb qui més estimes?

Jordi Manet

PREGUNTES

Amb quins ulls et miraré
quan arribi a l'altra vida,
si els ulls amb què et vaig mirar
seran argila en l'argila?

Quina veu serà la veu
que et vagi a donar el bon dia?

Quins llavis iran a tu
sagnants com una ferida?

A la llàntia de quin cor
cremarà la flama viva
d'un amor inextingit?

Quins braços seran la sírga
que et facin per sempre més,
dels braços i el cor captiva?

Per on iré cap a tu
i qui menarà la brida?

I con ens coneixerem
en saltar la clara llinda?

Oh les preguntes que et faig!

I, encara, les que et faria!

Però tinc por, molta por
que es burli de mi l'argila!

Flautes al vent, 1949

MARIUS TORRES

QUÈ HI HA AL MUSEU D'ARTESA? (LA CULTURA IBERICA)

Quan es parla de la prehistòria sempre es fa en termes generals, i aquesta es tendeix a dividir-la, per estudiar-la millor, que venen a determinar una moda o un guany cultural diferenciador de l'època anterior. Les modes ens diuen quan hi ha un avanç tècnic en la manera de tallar la pedra, una manera nova de decorar la ceràmica, la presència i utilització dels metalls. Cadascun d'aquests avanços culturals determina una manera peculiar de viure de la gent del país, la qual va evolucionant lentament. És impensable de creure que en cada moment hi ha una renovació dels habitants del país; que marxen els uns i n'arriba uns altres amb una cultura més avançada. La gent és sempre la mateixa que, amb el contacte amb altra gent, va intercanviant experiències, gustos creences i així es va adaptant a aquesta o aquesta a l'altra moda o a aquells avanços cultural que li permeten obtenir un millor nivell de vida.

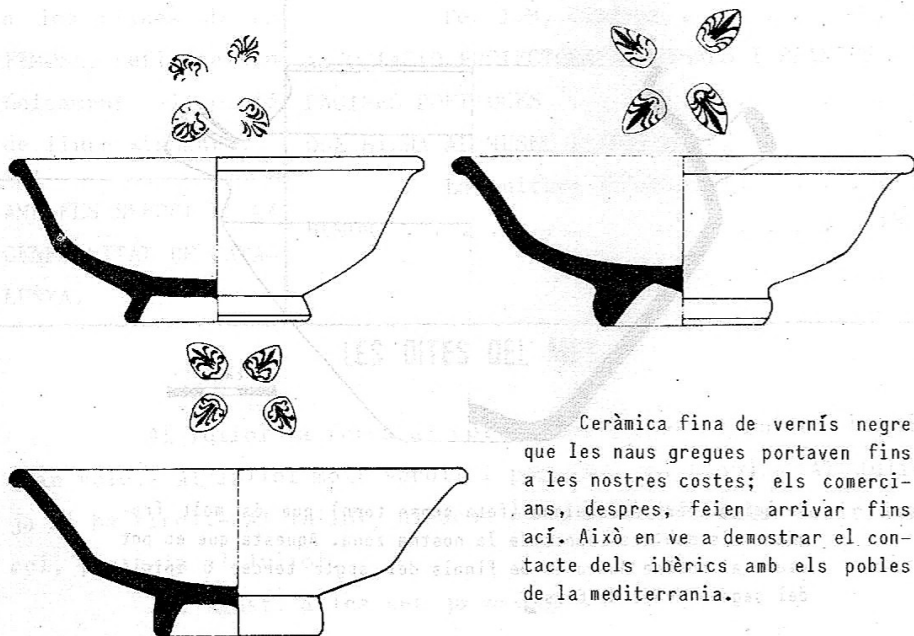
Quan van arribar a la costa del nostre país les primeres naus dels comerciants fenicis i grecs per intercanviar els seus productes, la gent d'aquí s'adonà de seguida de la diferència del nivell econòmic i cultural substancialment molt superior al seu. És en aquest moment que els nadius d'ací s'adonen de la seva inferioritat i fan un esforç enorme per equiparar-se al nivell dels comerciants forasters, i per això comencen a incorporar a la seva cultura tot allò de bo que veuen en la gent de mar enllà. Comencen a utilitzar el torn de terrissaire i les noves

tècniques de cuita i l'elaboració del fang, el perfeccionament de l'obtenció i elaboració del ferro, aprenen a cultivar l'olivera i la vinya i moltes altres coses molt difícils de documentar només amb l'arqueologia. A aquesta gent del nostre país, desperta i interessada pel progrés, els grecs els van anomenar **IBERICS**.

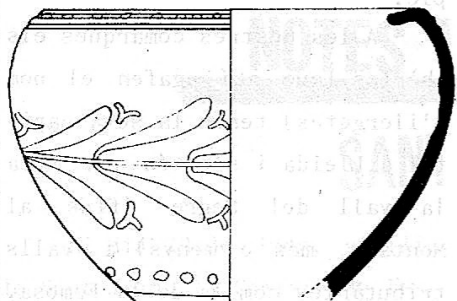
La cultura ibèrica es va estendre des d'Almeria fins el Nord dels Pirineus, sempre seguint només la franja costanera i infiltrant-se més cap a l'interior, en alguns casos, seguint les vies de comunicació naturals com el curs de l'Ebre, per exem-

ple.

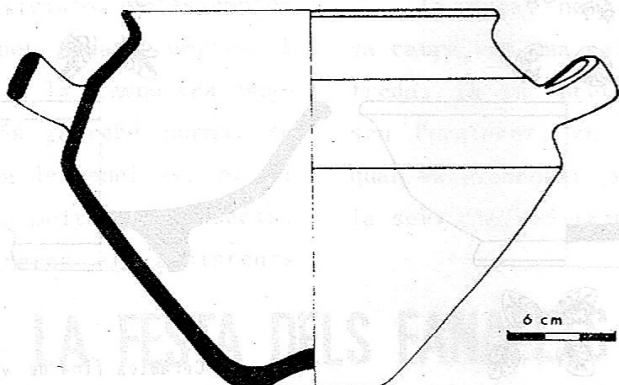
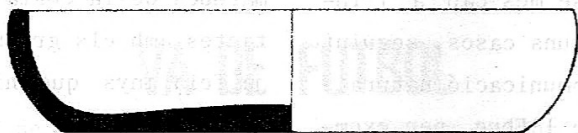
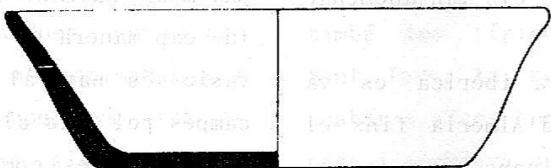
A les nostres comarques els ibèrics (que ací agafen el nom d'ilergetes) tenen la seva capital a Lleida i s'estén per tota la vall del Segre (fins al Montsec, més o menys) i valls tributàries com la de la Femosa. Com que la cultura ibèrica era una moda naixent i en expansió (de cap manera va estar una invasió) és natural que no s'encampés pel país al mateix temps, a les nostres comarques hi començà a arrelar quan a les comarques de la costa (més en contactes amb els grecs i fenicis) ja feia anys que hi havia florit.

Ceràmica fina de vernís negre que les naus gregues portaven fins a les nostres costes; els comercians, després, feien arribar fins ací. Això en ve a demostrar el contacte dels ibèrics amb els pobles de la mediterrania.

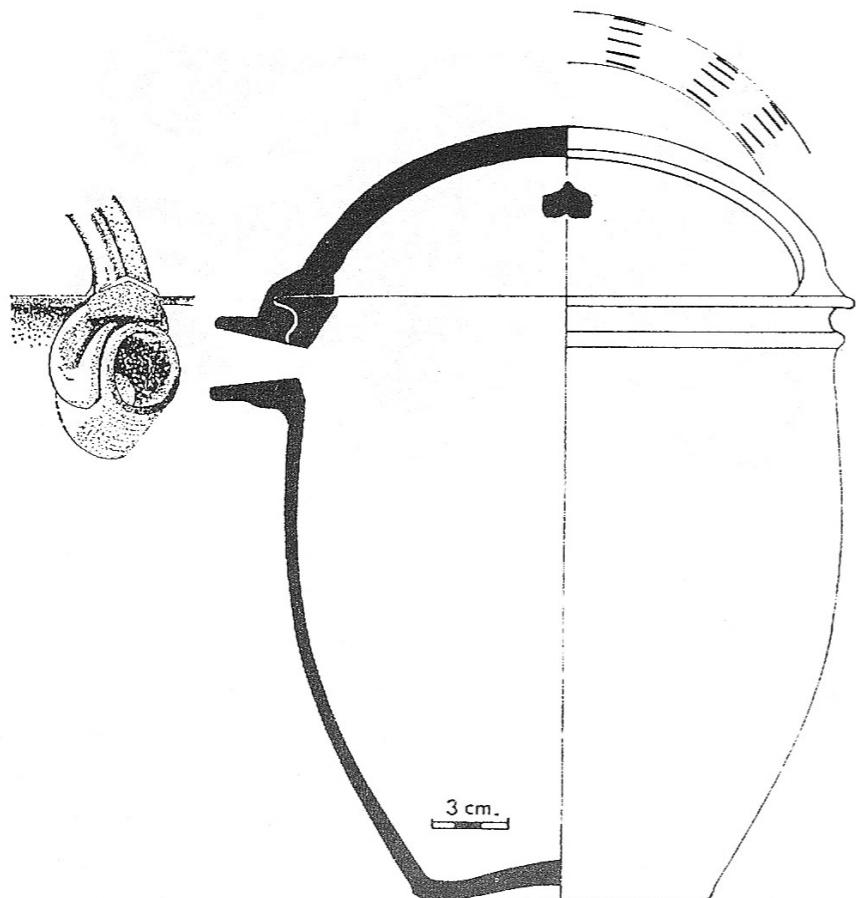

Ceràmica d'importació: Fragment de vas de vernís negre decorat amb dibuixos de vernís blanc. Com les peces de la pàgina anterior, aquesta prové de poblats ibèrics de Margalef (Torregrossa).

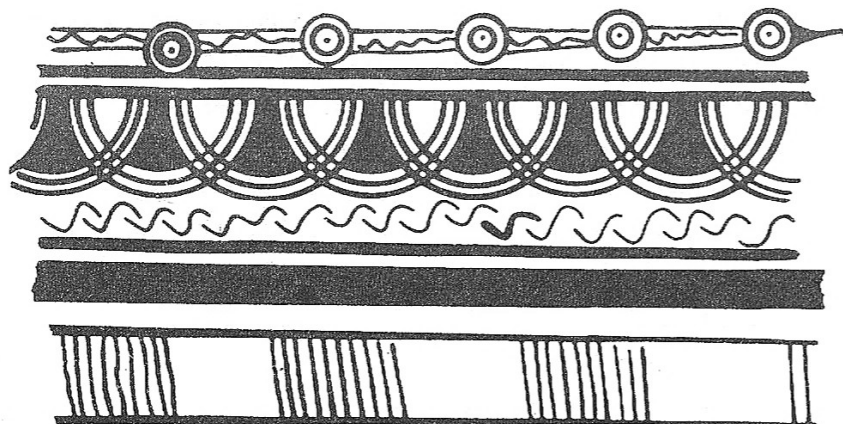

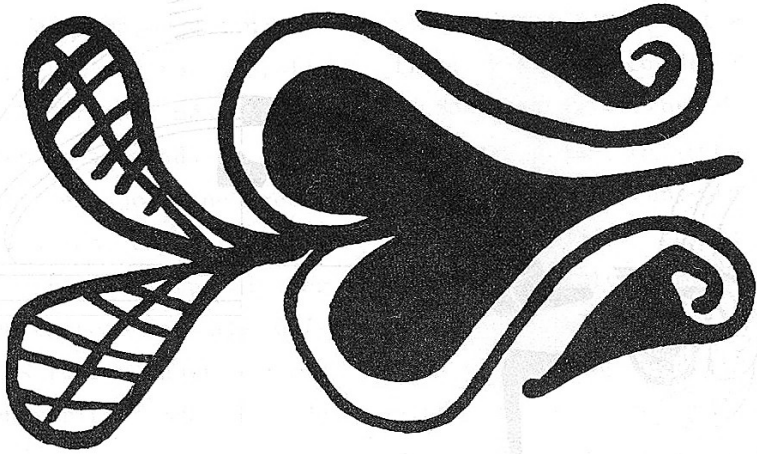
6 cm

Ceràmica ibèrica casolana (feta sense torn) que és molt freqüent als poblats ibèrics de la nostra zona. Aquesta que es pot veure al nostre Museu és de finals del segle tercer o inicis del segon avans de Crist,

Siluetta d'un vas excepcional de ceràmica ibèrica, fet ja amb torn de terrissaire. Està bellament decorat amb els motius pictòrics del dibuix que reproduïm sota aquestes ratlles.

Els motius pictòrics que més sovinteges a la ceràmica ibèrica són les fulles d'heure com aquesta del dibuix que ha fer l'A. Llussà, de Puigverd.

Els ibèrics no solament feien una ceràmica magnífica sinó que treballaven molt bé el ferro i en coneixien tots els seus usos. Tenien un alfabet propi i fins i tot van arribar a encunyar monedes. Aquest procés creixent de culturalització es va veure aturat per l'arribada dels exèrcits de Roma i per tot el que després es va esdevenir.

Al Museu d'Artesa hi ha una bona representació d'aquesta cultura. Hi podem veure una col·lecció de fustaioles i de pesos de teler, una mostra d'eines de ferro per a diferents usos i objectes d'adornament, però allò que destaca amb absoluta perso-

nalitat és la ceràmica: d'una part hi ha una bona representació de ceràmica feta amb mètodes tradicionals (sense torn), olles tasses tapadores... hi ha també una bonica col·lecció de ceràmica de verns negre d'origen grec que ens ve a demostrar el comerç existent en aquell poble de l'altre costat de la mediterrània, hi ha la ceràmica feta a torn, pintada i sense pintar. Tots aquests materials provenen del poblat ibèrics de Margalef, al terme de Torregrossa, i són, cronològicament parlant, de finals del segle III abans de Crist.

